

Lördagskronikan

Forskarna tar över journalistiken

Det är ett helvete att sköta sina medborgerliga plikter. Det räcker inte med att välja några politiska företrädare till fullmäktige och riksdag – vi måste se till att deras verksamhet granskas också. Vi kan inte heller nöja oss med att betala in nästan allt vi tjänar i skatt – till detta kommer behovet av att se till att pengarna används till något vettigt.

Att vara medborgare innebär således ett tvång att skaffa sig kunskap om politik och byråkrati. Ty vill vi värda det öppna samhället måste vi själva axla ansvar för kontrollen av statens organ. Politikerna är till för vår skull – och skattemedlen ska användas till det gemensamma bästa. Men det är vi själva som har att se till att det fungerar.

Det främsta medlet för ansvarsutkrävandet är rösträtten. För att kunna använda denna på ett vettigt sätt måste vi skaffa oss kunskap. Och den kan vi få genom många olika kanaler.

En väg till kunskap är självfallet våra vardagserfarenheter. Vi kan också lita till mediernas rapportering. Oerhört viktigt är också att den politiska oppositionen fullföljer sitt uppdrag att kritiskt granska makten.

Men trots de många kanalerna är det inte säkert att vi får bra kunskap.

Politiker gömmer sig bakom tjänstemännen. Tjänstemännen gömmer sig bakom sitt informationsövertag. Informatörerna förvillar stressade och okunniga journalister. Folk tror fortfarande i förskräckande stor utsträckning att det som sägs i medierna har med verkligheten att göra.

Och allt kokar ner till att vi får svart att i valbaset ta ställning till de stora frågorna när mediernas rapportering, politikernas uttåg och våra vardagserfarenheter inte stämmer överens?

Vi medborgare har emellertid andra informationskanaler – som tyvärr är försummade.

Shiryn Ahlbäck har skrivit en avhandling om en Ahlbäck menar att vi i en demokrati måste ha oberoende kunskap för att kunna utkräva ansvar. Men för att få detta, måste det också finnas en stark och ihärdig intern revision av statens angelägenheter.

Avhandlingen, "Att kontrollera staten. Den statliga revisionens roll i den parlamentariska demokratin", har därvidlag redan förorsakat en del rebalder. Det skulle inte förvåna om Ahlbäcks bok ger upphov till en förstärkning av revisionsverksamheten av statens verksamhet.

Och Ahlbäcks avhandling är faktiskt riktigt läsvärd. Hon ger en del läckra interjörer om hur Ams försöker (och lyckas) förhindra en kritisk utvärdering av deras verksamhet. Ahlbäck anser sig kunna visa, hur revisionsverket "inlät sig i en för oberoendet klart komprometterande förhandling om slutsatserna med granskningsobjektet självt."

Med andra ord – Ams fick möjlighet att frisera den bild som medborgarna fick av deras verksamhet.

Det finns i den politiska debatten ofta en koncentration på själva beslutsprocessen. När riksdag och regering fått för sig att exempelvis satsa på vård, skola och omsorg tar vi för givet att saken därmed är klar. Och journalisterna engagerar sig nuförtiden ofta i att försöka klarlägga hur den politiska dagordningen sätts av olika lobbygrupper och opinionsbildare. Själva genomförandet tas för givet.

Däremot glömmar vi bort att politiska beslut stundtals hamnar på hällberget, dels på grund av sin oprecisa utformning, dels genom direkta sabotage från olika särintressen.

I en modern stat så finns det verkliga heraväldet hos förvaltningen och deras handhavande av vardagslivet. Det är tjänstemännen som bestämmer.

Att ha makten är att styra byråkratin. Ahlbäcks avhandling kan i viss mån betraktas som en journalistisk produkt. Det är menat som beröm. Hon utför en noggrann och gedigen forskningsinsats, och med ett spänstigt och mjedryckande språk i sina skildringar av de politiska och byråkratiska intrigen.

Kanske är detta en del av den granskande makt som vi borde se mer av. I medierna ägnar sig journalisterna i allt högre grad åt *journalism*, alltså ytlig och underhållande dramatisering av verkligheten. Därmed blir uppdraget allt tyngre för forskarvärlden att ta på sig uppdraget att gräva i maktens arkiv och ge fakta till medborgarna. Först då får vi en chans att slutföra vår skyldighet att utkräva ansvar av dem som har makten.

STIG-BJÖRN LJUNGGREN

Fil Dr statsvetenskap, socialdemokrat och omvärldsanalytiker. Knuten till PR-byrån Rikta.

The Economist / Storbritannien

Förstör inte Thatcherismen

Tjugo år efter Lady Thatcher kom till makten försöker hennes lärjungar förändra hennes förkunnelse. De måste akta sig så de inte förstör den, skriver The Economist.

I ett tal den 20 april verkade det som om Peter Lilley, Torys vice ordförande och tidigare en av Margaret Thatchers mest trofasta tjänare, hävdade att thatcherismen inte längre är partiets ledande filosofi. De konservativa måste försvara välfärdsstaten, sade han. De måste tona ned allt snack om den fria marknaden. De måste överge drömmen om helt privatiserad sjukvård och utbildning. Talet betraktades allmänt som sista dödsrycken för en tidigare dominerande ortodoxi.

Men vad han sade var lite mer komplicerat än hur det sedan framställdes, hävdar tidningen.

"Han hade rätt om varför Torys förlorat väljarnas tillit. Han hade rätt att allmänheten inte längre vill höra att marknaden ska sköta den offentliga servicen. Många väljare trodde på Labours skrämselpropaganda att Torys ville privatisera alla sjukhus och riva upp den allmänna pensionen. De konservativa kommer inte att få tillbaka makten så länge denna sanning består", skriver The Economist.

Men Lilley gick inte ifrån principen att det är rätt att låta skattebetalare betala för servicen, trots att den sedan upphandlas enligt thatcheristiska principer. Även med gemensam finansiering kan man skapa en marknad för den nationella sjukvården. Man kan ha skolcheckar, uppmuntra privata pensionsplaner, och så vidare.

"Är det kanske så man ska se Lilley, att han inte förnekar thatcherismen utan istället lägger den i en mer passande förpackning?", frågar sig tidningen.

Nej, blir svaret, ty Lilley gick ett steg utöver detta. En bärande tanke i Thatchers förkunnelse var nämligen att alla professioner måste hårdgranskas, eliterna utsätts för tryck, och politikerna aldrig falla till föga för producenternas lobbyister. Men idag vägar inte Tory ta den striden längre, i rädsla att förlora sina egna väljare.

Istället stryker Lilley dem medhårs:

"Lärare, läkare och sjuksköterskor vet mer om sjukvård och utbildning så vi måste lära av dem, ge dem makten".

"Oh dear!", utbrister tidningen och avslutar:

"I de offentliga finansernas intresse, dess effektivitet, mångfald och frihet (bryr sig Torys fortfarande om det?), måste gängse idéer alltid ifrågasättas. Om inte thatcheristerna gör det, vem kommer i sådana fall att göra det?". frågar sig The Economist. (23 april)

Järnladny. Tjugo år efter Lady Thatcher kom till makten försöker lärjungarna förändra hennes förkunnelse. De måste akta sig så de inte förstör den, skriver The Economist.

FINANS TIDNINGEN

Ingår i Modern Times Group

Växel: 08-506 245 00
Fax: 08-14 99 30
http://www.fti.se

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Jon Åsterberg

Postadress:
Box 70347, 107 23 Stockholm

Besöksadress:
Hugo Kallaniemi
Kungsgatan 18, 4 tr

Redaktionen
E-post: redaktion@fti.se
Fax: 08-14 99 30

Redaktionsledning
Per Lundqvist, Redaktionschef 08-506 245 00
Martin Åkquist, H Ekonomi & Politik 5 25
Peter Görbe, Företag & Affärer 5 68
Urban Ekelund, Börs & Placeringar 5 30
Anna Guller, Redigering 5 11

Direktnummer redaktionen
Almgren Jan 08-506 245 94
Cajlin Helena 5 54
Carlqvist Knut 049649 72 66
Drougge Jörgen 08-506 245 98
Eriksson Robert 5 45
Hammar Jan 5 37
Häcke Anders 5 56
Hugo Kallaniemi 5 57
Jeppsson Johan 5 48
Kjäll Anders 5 42
Lundstedt Mats 5 64
Långström Niklas 5 22

STIG-BJÖRN LJUNGGREN

Fil Dr statsvetenskap, socialdemokrat och omvärldsanalytiker. Knuten till PR-byrån Rikta.

Olsson Anders 08-506 245 33
Persson Henrik 5 24
Pettersson Ola 5 15
Stenroos Robert 5 21
Svanström Stefan 5 49
Svensson Viktor 5 77
Tapper Gustaf 5 43
Uhrin Åsa 5 13
Wahlén Jan 5 49

Läserservice dygnet runt

Brottsning 08-506 245 60
Sveinöer, tidning 08-506 245 60
Fax 08-506 245 62
E-post: gretth@fti.se

Prenumerationspriser

Helt: 2 396 kr (inkl moms 2 540 kr)
Härl: 1 340 kr (inkl moms 1 420 kr)
Kvartal: 731 kr (inkl moms 775 kr)
Månad: 240 kr (inkl moms 260 kr)
Postgiro: 92 03 03-5, Bankgiro: 5470-1016

Utgivare och administration
Finans Tidning AB
Sveinöer, Fjällnäsplaner AB

Annons

Tentor 08-506 245 86
Fax 08-506 245 82
E-post: annons@fti.se
Grafström Lars, annonser 08-506 245 17
Bridberg Linus 5 87
Eriksson Daniel 5 88
Hammarström David 5 88
Haggård Catharina 5 89
Karlén Anna 5 87
Kjellström Maria 5 84
Norden Magnus 5 88
Bylund Sten Åke 5 76
Sveinöer Henrik 5 95
Torpell Patrik 5 83
Wernersson Joakim 5 91

Seminarier och nya media

Per-Erik Holmström 5 90

Webbida och textarkiv

Finans Tidning har eget elektroniskt arkiv. Helt gratis tillgängligt på internet adressen www.fti.se. Där finns arkiv sedan 1 januari 1997. Arkivet kan även beställas per telefon 08-506 245 00 för 250 kronor plus moms per arkiv. Överföring med elektronisk hämtning och publicering måste göras av sändebudet.

De nya redigeringarna inte normalt inte för omedelbart utvärdering av sändebudet.

08-506 245 00

08-506 245 00

08-506 245 00

www.fti.se ~ LÖSENORD: isa!

Finanstidningens räckvidd
108 000 läsare
Drivkraft Konsument 1998:3

Finanstidningen
ISSN-1100-682X
V.U. Press AB
Västerås 1999